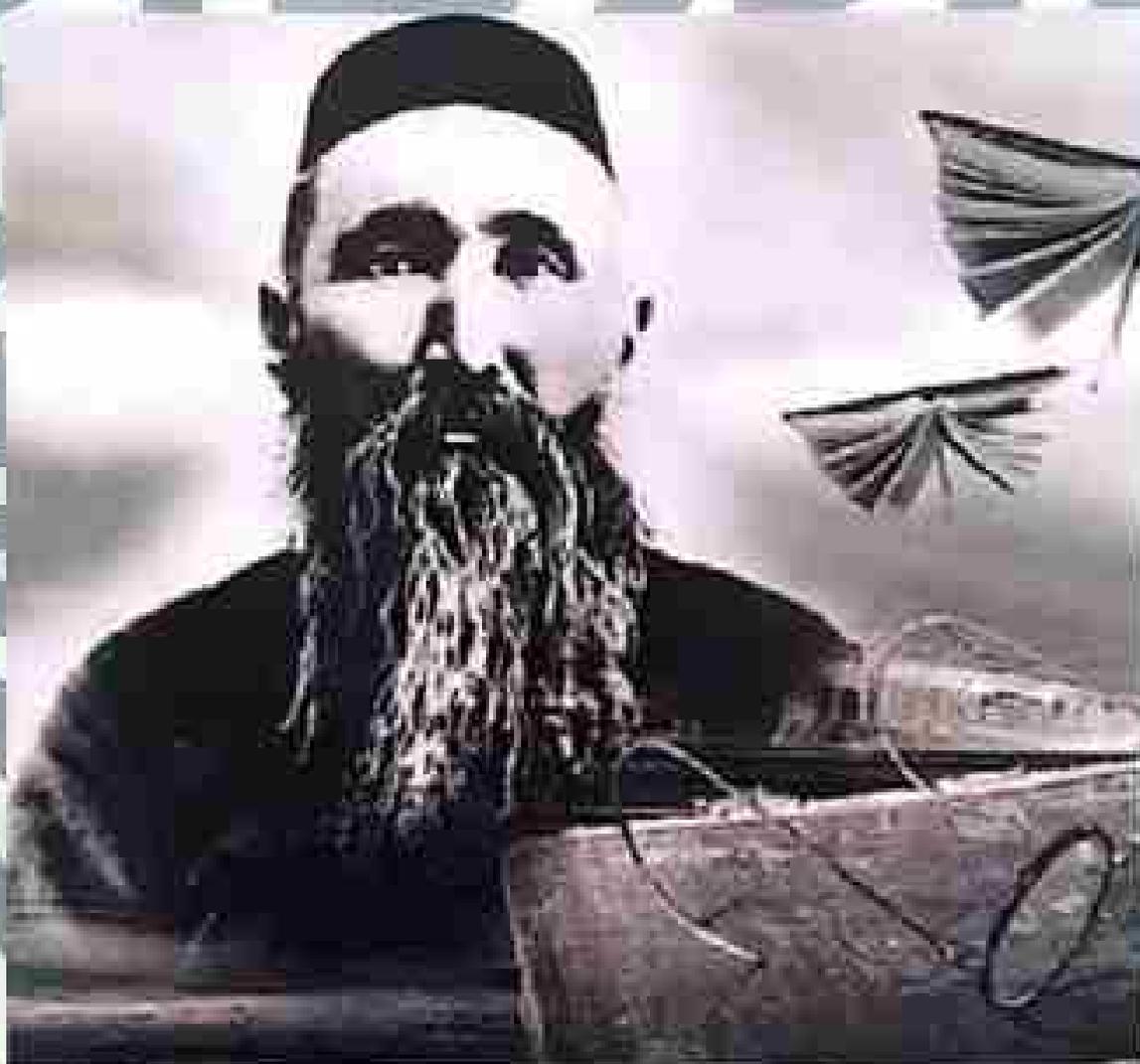

Республикалық әдістемелік ғылыми-педагогикалық журнал

Ұстаз ұлағаты

НАУРЫЗ/МАРТ №03 (79) 2023

Түркістан облысы Тараз қаласы
«Қызылбұта» жалпы білім беретін мектебінің
математика пәнінің мұғалімі
Шерметова Діңіре Аманжолқызы

Әрбір бөлшектерді 10; 100; 1000... және 0,1; 0,01; 0,001... стандартты көбейту және бөлуді.

Оқу нәтижесінің сипаты	5.1.2.10 әрбір бөлшектерді 10, 100, 1000 және 0,1, 0,01, 0,001 көбейту және бөлуді.
Сілестірілетін нәтижелер	сынып тәртібінен оқушы әрбір бөлшектерді 10, 100, 1000... және 0,1; 0,01; 0,001 үлесі көбейту және бөлуді, оқушылардың өз ойын айтып, түсінік жеткізе білуі.
Бақылау критерийі	

Сілестірілетін нәтижелер:

Сілестірілетін нәтижелер	Қолдануға арналған	Оқушының өресі	Бақылау	Ресурстар
Сілестірілетін нәтижелер 1 топ	(У) Ұйымдастыру әдісі: 1. Оқушылармен әңгімелесу, талқылау. 2. Оқушыларды 4 топқа бөлу. • 1- топ: Оңдық үлес • 2- топ: Жүздік үлес • 3- топ: Мыңдық үлес • 4- топ: Он мыңдық үлес 3. Математиканың атмосферасын қалыптастыру Мақсаты: жағымды ауыл қалыптастыру	Оқушылар білгендерін арнайы топтарға бөлінеді. Топ басымын сайлайды.	Оқушылар білгендерін арнайы топқа бөлінеді.	Оқулық, жұмыс дәптері, Кітап, дәптер, қалам, суреттер, байланысты және қағаздар топтасын ДК сызғышы
	(У) «Математика» пәні арқылы өткізілетін және сабақты байланыстыру мақсатында ой қозғату сұрақтарымен ұйымдастырылған талқылау. Оқушыларға жағымды және жағымсыз сұрақтар және жағымсыз сұрақтар беріледі. Әр тақырыптың өзінше бөлігіне тапсырмалар беріледі. 1. «Оңдық үлес» дегеніміз не? 2. Үгір аяғында қандай тапсырма берілді? 3. Қандай жол басымын білдіретін?	Оқушылар сұрақтарды жауап беріп, дәлелдерін тапсырады және өзінше тапсырмаларды оқушылармен талқылайды, мақсатымен тапсырмаларды	Өз ойын арқылы жауап береді, тапсырманы білгендерін оқушыларға арнайы тапсырма беріледі.	«Математика» А.Е. Күлер Т.П. Құрманғалиев Т.Б., «Математика» Алматы, 2017 жылғы 3-ші том.

<p>Сарау. Сіз қандай тәсілмен сабақты өткізу керектігі?</p> <p>Сіз сабақты оқығандармен алдын ала қандай талқылау жасайсыз?</p>	<p>Бағалау. Сіз оқушылардың материалды игеру деңгейін қандай тәсілдерді қолданып отырсыз?</p>	<p>Денсаулық және қызығушылық</p>
<p>«Денсаулық және қызығушылық», «Талаптарым», «Жаңа».</p> <p>Сарау тәсілдерін қолдану, бірақ бір оқушымен күтілетін нәтиже, оқушының қызығушылығын арттыру, оқу материалын мен ресурстарды оқығандармен және сабақтарын өткізіп отырған оқығандармен.</p>	<p>«Мәдениет және өмір»</p>	<p>Денсаулық және қызығушылық. Сабақты сабақты қызығушылықпен және белсенді жұмыс түрлерін қолдану.</p> <p>Осы сабақта қолданылатын қауіпсіздік техникасы, тәртіптерімен тәртіптері анықталды.</p>
<p>Жалпы бағалау</p> <p>Сабақтың қандай өзі аспектісі қызық болды? Оны туралы да, сабақ беру туралы да айтыңыз.</p> <p>1;</p> <p>2;</p> <p>Сабақты жетілдіруге не жасамақсыз еді? Оны туралы да, сабақ беру туралы да айтыңыз.</p> <p>1;</p> <p>2;</p> <p>Сабақ кезінде, қызық немесе қызықсыз оқушылардың мәселелері/қиыншылықтары туралы негізгі нәтижелер? Қандай сабақтарға негізгі нәтижелер керек?</p> <p>1;</p> <p>2;</p>		

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
ЖУРНАЛ НҮР-СУЛТАН ҚАЛАСЫНДА МӨДЕНІЕТ ЖӘНЕ АҚПАРАТ
МИНИСТРЛІГІНДЕ ТІРКЕЛГЕН АМАТН-Ж
«ҚАЗАҚСТАН ҮСТАЗЫ»

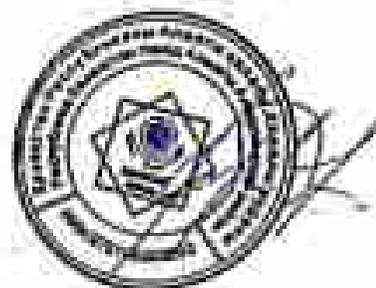
CERTIFICATE

БҮЛ СЕРТИФИКАТ:

Шерметова Диара Наурызжанна

Жас ұрпаққа жаңаша білім беру жолында оқу-тәрбие үдерісін
жандандырудың, патриоттық тәрбие берудің әдістерін
мерзімді баспасөз бетіне жариялау арқылы көрсетіп,
мүше болғаны үшін берілді

Бас редактор:
Елмұрат А.Е.

Тіркеу №0379

Алматы 2023 жыл

Алматы 2023 жылы

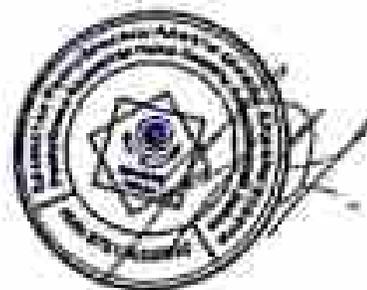
ДИПЛОМ

I ДӨРЕЖЕЛІ

Шерметова Дайра Наурызбай

Мерзімді баспасөз басылымында "Үздік нәтиже" көрсетіп, Шәкірттерін білім
нәрімен сусындатып, тәлім-тәрбие беру арқылы жақсы қасиеттері бойынша
дарытын, адамгершілік рухта бағыт-бағдар бергені үшін

МАРАПАТТАЛАДЫ.

Бас редактор: Елнұрат А.Е.

Тіркеу: №0379

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
ЖУРНАЛ НҮР-СУЛТАН ҚАЛАСЫНДА МӘДЕНИЕТ
ЖӘНЕ АҚПАРАТ МІНІСТЕРЛІГІНДЕ ТІРКЕЛГЕН №16781-Ж
«ҚАЗАҚСТАН ҰСТАЗЫ»

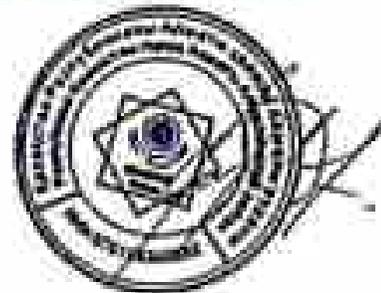

ҚҰРМЕТ ГРАМОТАСЫ

Шүрметбе Диепа Наурызбаев

Оқушыларын оқытуда талмай еңбек етіп, білімнің сұғындығын, бағанын бойынша адамгершілік асыл қасиеттеріңді сіңіріп,
білікті ұстаз ретінде аяқбай қамыры еңбек етіп,
білімге құштар, жаңы жаһанға нағыз патриот тәрбиелегені
үшін марапатталады

Бас редактор:
Елмұрат А.Е.

Тірлеу: №0379

Алматы 2023 жыл

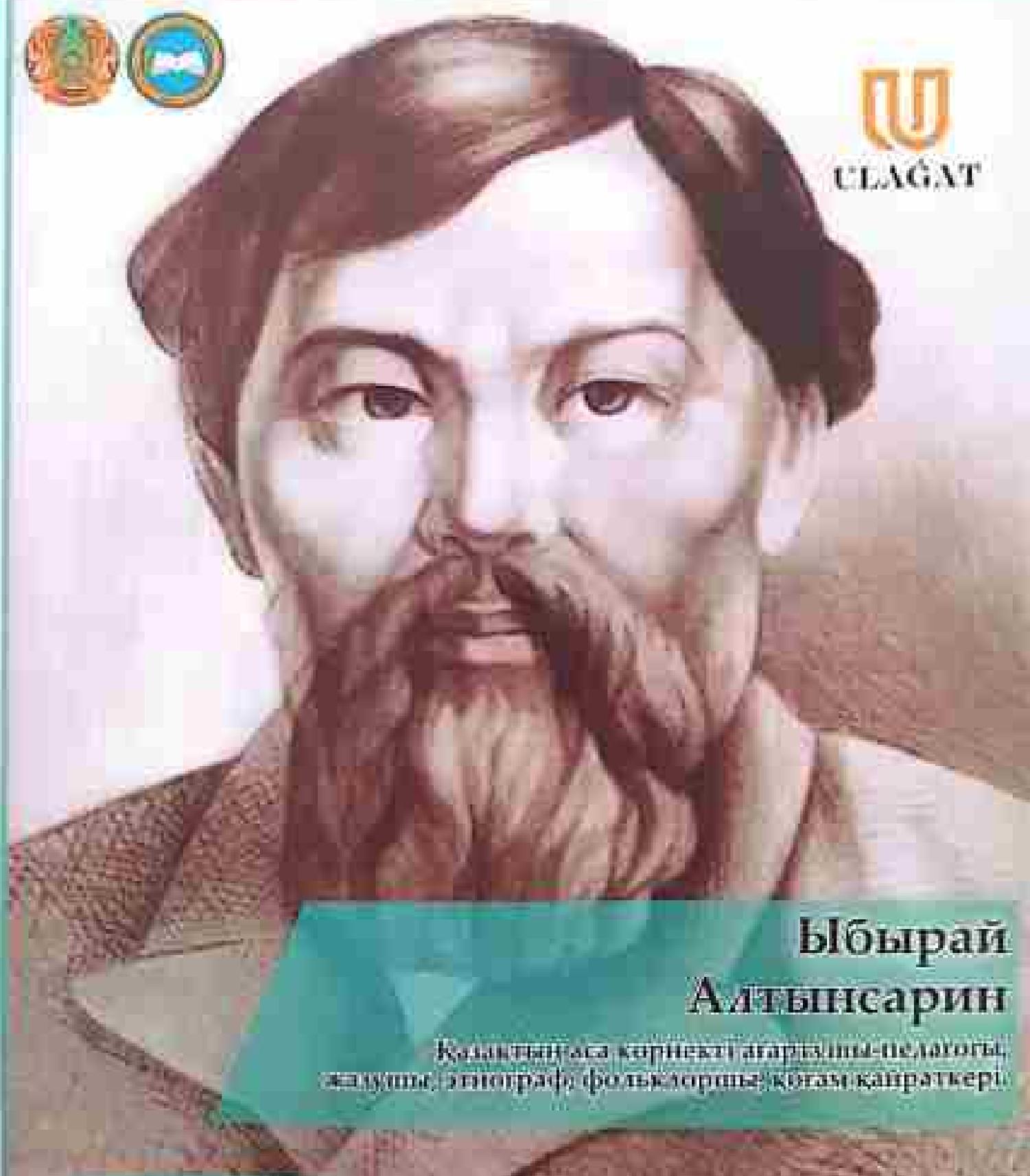
ULAĠATTY USTAZ

JULY

Республикалық ақпараттық ғылыми-әдістемелік журнал

ULAĠAT

Ыбырай Алтынсарин

Қазақтың аса көрнекті ағартушы-педагогы,
жазушы, этнограф, фольклоршы, қоғам қайраткері

ULAĞATTY USTAZ JOLY

Мәстемтің жаны – мұғалім. Мұғалім қандай болса, мәстемі сондай болып қалса. Яғни, мұғалім білімді болса, ол мәстемтен балалар көбірек білім алып шығарыпқа. Солай болған соң, ол әуелі мәстемің көреті – білімді, педагогика, методология қабыршақ, жақсы оқыта білетін мұғалім.

Мен үшін жақсы мұғалім барған де артық, өйткені мұғалім — мәстемің көреті.

Жай мұғалім қабыршаққа,
Жақсы мұғалім түсініреді,
Күресің мұғалім көрсетеді,
Ұлы мұғалім шығарып қалады.

Шығарманы талқылау жұмыс кезеңінде балалар рөлдерді бөлуші үйренеді, бірлескен автор болады. Бір-бірінің тілектерін өскереді, жалпы тұжырымдар мен қорытындылар тұжырымдайды, жинақтардың шартына ең таңдауын көрсетеді.

Интерактивті технологиядағы тәрбиесінің ең маңызды міндеті-оқулар арқылы процессін бағыттау және оған көмектесу: әртүрлі әдістері арқылы ашықтау, қатысушылардың және тәжірибесіне жүгіну, бекетшілікті қолдау; теория мен практиканы байланыстыру; қатысушылардың тәжірибесін өзге байыту; қабылдауды, ассимиляцияны, оқуға түсінуші қабілетіне, шығармашылықты ынталандыру.

Интерактивті оқуға мәтінді жазып алатын дәйімі балалардың танымдық іс-әрекетін ұйымдастырудың арнайы формасын қамтиды, мұнда ақпарат тиімді рөлде емес, интерактивті әдістерді қолдана отырып белсенді түрде игеріледі. Интерактивті әдістер - бұл мұғалімнің белгілі бір жағдайлар жасауындағы кейбір дәйімі интерактивті әрекеттердің арнайы дәйімі. Интерактивті оқуға технологиясы деп педагог пен тәрбиеленушілердің оқу объектілері түрліше өзге әрекеттесуін ұйымдастыру тәсілдерінің жүйесін түсінуге болады, бұл педагогикалық тиімді танымдық қарым-қатынаста белсенді береді, нәтижесінде балалардың арнайылығын іс-әрекеттегі белсенді жағдайға өзіндік және олардың мотивациялық, интеллектуалдық, эмоционалды және басқа салаларын өзге байытуға жағдай жасалады. Интерактивті оқуға технологияларын қолдана отырып, оқуға процесінің құрылымында көптеген белсенді белгіні игеруге болады.

Инновациялық технологияның негізгі мақсаты-әр баланың және қабылдау мен даму деңгейлерін өскере отырып оқуға. Бұл педагогикалық технологияларын бинабақша балаларының жас ерекшеліктерін, әр кезеңде әр баланы қабылдау мүмкіндіктерін өскере отырып қолдануға болады. Мәтінді жазып алатын дәйімі балалардың есте сақтау қабілеті аз, қабылдау процесіне тұрақсыз. Сондықтан олар заттарды ұстағышы және көрсеткі ұнатпай. Осыған байланысты мәтінді жазып алатын дәйімі балалардың оқуға процесінде көрсеткі құралды, оның технологиясын тиімді қолдану керек. Тәрбиеленушілердің білімнің негізін қалайтын маңызды тұта.

Түркістан облысы, Тараз қаласы
«Жылдаубұтаны» жалпы білім беретін мектебі
Математика пәні мұғалімі
Шерметова Дияра Ахметовна

ОҚУШЫЛАРДЫҢ МАТЕМАТИКАЛЫҚ САУАТТЫЛЫҚТАРЫН ДАМУ ЖОЛДАРЫ

Бүгінгі күн талабына сай жан-жақты дамыған, белсенді, өмірге талпынысы, қызығушылығы бар адамды мектеп тәрбиесімен дайындап шығарудың ең бір тиімді тәсілі ол - оқытушы математикалық сауаттылық.

Қазіргі математикалық білім бірнеше жылдан бері математиканы оқытудың мазмұнында да, тәсілдерінде де өзгерістерге ұшырады. Математикалық білім берудің даму тұжырымдамасында ұсынылған талаптардың бірі- әр оқушыға қолғама оған әрн талабыты өмір сүру үшін қажетті математикалық білім деңгейіне көп жеткізуге мүмкіндік беру. Бұл талапты орындауға мүмкіндік беретін бағыттардың бірі — оқушылардың математикалық сауаттылығын дамыту. Адамның сауаттылығы оның белгілі бір салалығы білім мен дағдыларды меңгеру деңгейін ғана емес, сонымен қатар оларды іс жүзінде қолдану мүмкіндігі. Математикалық сауаттылық ұғымы - бұл жекке тұлғаның математикалық

пайдаланулар жүргізу және нақты ақпарат әртүрлі контексттеріндегі мәселелерді шешу үшін математиканы қолдану, қолдану, түсіндіру қабілеті. Ол санақтау, түсіндіру үшін математикалық ұғымдарды, процедураларды, фактілер мен құрылымдарды пайдалануы қамтыған.

Математикалық сауаттылықтың міндеттеріне тоқтала отыра:

- математиканың өзіменің ролін анықтау және түсіну;
- әртүрлі фирмалар берілетін сапалық ақпараттарды алу, талдау, түсіндіріп беру;
- дұрыс негізделген математикалық пайымдаулар айту;
- есептерді шығарудың тиімді тәсілдерін табу, орындау, тіпті-өзі тексеру, өмірмен байланыстыру;
- математикалық білімді өмірлік жағдаяттарда кездесетін түрлі мәселелерді шешулер үшін қолдану.

Оқушылардың математикалық сауаттылығының дамып-тасуы математикалық құзыреттіліктің даму деңгейлерімен (тапқырлық деңгейлерімен) сипатталады:

- білу (есне түсіру);
- қолдану (байланыстарды пайдалану);
- ойлау (пайымдау).

Математикалық сауаттылықты дамыту критерийлері:

- Математикалық сауаттылыққа әрқашан тәжірибелі уақытты арнау керек. Сыбақ уақытынан бөлек, күніне 90 минутты есеп шығаруға беру. Егер осы қарқынмен оқушылар әлсіз етсе, орташа үш ай, екі ұзақ демалыс, алты ай ішінде есепке жүйрік болып шыға келеді. Тестке дайындалғанда көпшілі ақпараттың зияттардан (телефон, теледидар, т.б.) аулақ болу.

- Жіктеу әдісі. Кей есеп адамды қанықтыратынша көрінгенімен мәтінде берілгенді дұрыс түсіне отырып, не айтылғанына байланысты жіктелі көрсетіп, қалғанды тұлғайды. Әр шартты жүйелі орындағанда жауабына бір табын жазылады. Бастысы, айтылған парселі ретпен жазып шығу.

- Соңынан бастап жазу әдісі. Осы тәсілді қажет ететін есептерді мәтіннің соңынан бастап шығару керек. Шартты есептерге теңдеу құрастырып соңынан не сұрамы, соны X деп белгілейміз. Арты қарай берілген мәтінге қарай, теңдеу немесе жүйе құрамыз. Барлығы есептің формасына байланысты.

Математикалық сауаттылық функционалды сауаттылықтың бір түрі болып табылады. Сауаттылық қасиеті – адам білім-білік, дағдысын күнделікті іс – әрекетте пайдалану қабілеті. Математика – барлық ғылымдардың логикалық негізі, демек, математика – оқушының дұрыс ойлау мәдениетін қалыптастырады, дамытады, оны шыңдай түседі және әлемде болып жатқан жағдайларды дұрыс қабылдауға және берсе. Математика сабағында оқытудың әр түрлі әдіс-тәсілдерін қолдана отырып, оқушылардың шығармашылық қабілеттерін, өз бетінше жұмыс істеу белсенділіктерін арттыру бағысында теориялық білімдерін егжейтіп, логикалық ойлау қабілеттерін дамытуға болады. Әр сабақта оқушылардың тақырып бойынша ойындарын, түсінігін, дәлелдерін білуге ұмтылу керек. Үстеліңіз шартты білмейтінін сұрап сол бойынша оның ойы, түсінігін, дәлелдерін көрсетуіне жеткізу керек. Мәселен «Екі жерде екі қанша болды?» деп сұрамай, «Нәтижесі 2x2 = 4» болады деп ойлайсыңдар? Оз ойыңды қандай дәлелмен бересің? деп сұрапты дұрыс болады. Бұл сұраққа оқушының не деп жауап беретінін білмейміз ғой. Мұнда дұрыс жауап беру ғана жеткіліксіз дәлелден беруі керек.

- Математикалық сауаттылықты анықтаудың маңызды оны қалыптастыру үшін оқушылармен жұмыс бағыттарын анықтауға мүнкілік берсе:

- адамның өзі өмір сүретін әлемдегі математиканың ролін анықтау және түсіну қабілетін қалыптастыру;

- жақсы негізделген математикалық пайымдаулар айту және табылған шешімдерді қолдану қабілетін дамыту;

- математиканың өзіменің және болашақтығы сандарды, белсенді және рефлексивтік ақпаратқа тән қажеттіліктерді қанағаттандыру үшін қолдануға үйрету) және осындай жұмыстың мазмұнын (математикалық пайымдау, математикалық ұғымдар, процедуралар, фактілер мен құрылымдар және оларды санақтау, түсіндіру және болжау үшін қолдану).

Қорытындылай келе айтарым, математикалық сауаттылық оқушылардың математикалық ақпарат білімі мен біліктерін өмірде қолдана алуға дағдыландыруды қамтамасыз етеді. Математикалық сауаттылығын қалыптастырып отырып, білім, білік, дағдыларының құзыреттілікке ұластыру, оқушылардың тапсырмаларын өз бетімен шығару ақпараттық қабілеттері қалыптастыру шыңдалады.

«ULAGATTY USTAZ JOLY»

Республикалық педагогтық ғылыми-әдістемелік журналы

АЛҒЫС ХАТ

Құрметті

Шерметова Диёра Авазматовна

Білім беру саласында ұлттық тәрбие мен білімнің қайнар бұлағын қастерлей білетін жас ұрпақты оқыту мен дамытудағы іс-шараларға белсене қатысып, жоғары кәсіби деңгейдегі маман ретінде «ULAGATTY USTAZ JOLY» журналына қосқан өз еңбегіңіз үшін және Қазақстан Республикасының Ақпарат және қоғамдық даму министрлігіне қарасты «ULAGAT» Республикалық ғылыми-әдістемелік орталығымен бірлесе іс-тәжірибе алмасқаныңыз үшін алғыс білдіреміз!

Бас редактор:

Айтунишина Е.Б.

2024 жыл

«ULAGATTY USTAZ JOLY»

Республикалық ақпараттық ғылыми-әдістемелік журналы

СЕРТИФИКАТ

Аталмыш сертификат «Ulagatty ustaz joly» республикалық ақпараттық ғылыми-әдістемелік журналының №211 (2024 ж. Ақпан) шығарысына материалдан қосымшаны растау үшін берілген.

Түркістан облысы, Төле би ауданы
«Жылаңбұзған» жалпы білім беретін мектебі
Математика пәні мұғалімі

«Ulagatty ustaz joly» республикалық ғылыми-әдістемелік журналына материал жариялағаны үшін

Шерметова Диёра Авазматовна

МАРАПАТТАЛАДЫ

Материалдың тақырыбы:

ОҚУШЫЛАРДЫҢ МАТЕМАТИКАЛЫҚ САУАТТЫЛЫҚТАРЫН ДАМУ ЖОЛДАРЫ

Бас редактор: Айгүлшана Б.Б.

2024 жыл

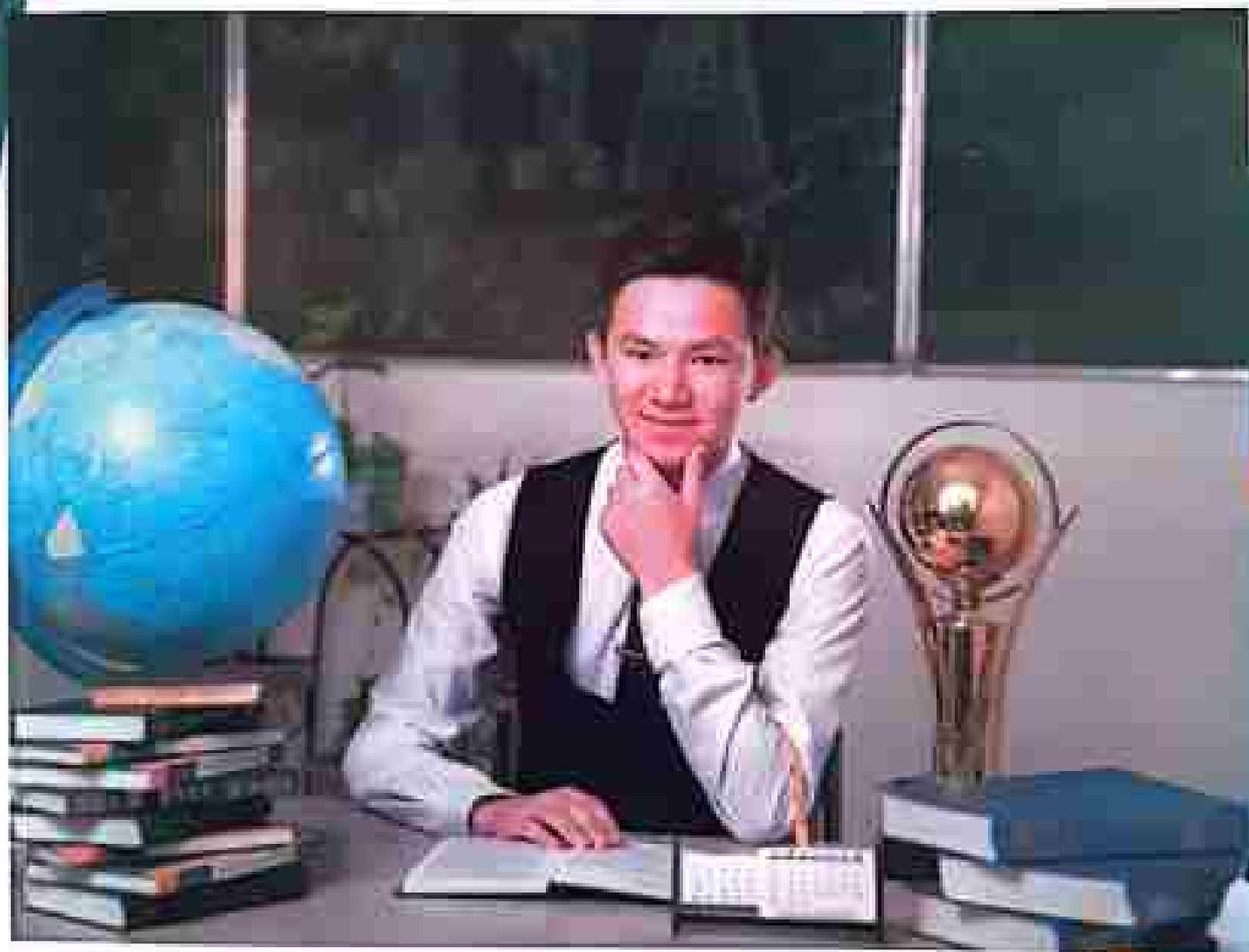
Тіркеу №000-330

Оқушыларға арналған республикалық
ғылыми-танымдық зерттеулер жинағы

Жас зерттеуші академиясы

17-ақпан 2025 жылы № 62 саны

Турсымбаев Абылқасым Дүйсебайұлы
Жетекшісі: Шайғазина Салтанат Мухаметказыевна

Түркістан облысы, Жетісай қаласы
“Абай атындағы №4 жалпы білім беретін мектеп
мектеп-гимназия” КММ

Алматы-2025

Бүгінгі математикалық белгілердің ролі тәп гылымда ғана емес, күнделікті өмірде де үлр. Олар ма сандар мен фигураларды белгілеуге ғана емес, сонымен қатар ойлау нәтижесі, яғни және түсінік беруге қолданылады. Сондықтан белгілердің тарихи эволюциясын түсіну олардың қазіргі маңызына қызығушылық тудырады.

Сонымен қатар, математикалық белгілерді жетізу ғылымның түрлі салаларындағы жетістіктерді түсінуге көмектеседі. Мысалы, информатика, физика, экономика сияқты салаларда математикалық белгілердің ролі өркендеді. Бұл тақырыптың мақсаты – математикалық белгілердің тарихын жетізу арқылы олардың қазіргі маңызын ғылым мен білім беру жүйесіндегі орнын анықтауды жетізу.

Мақсаты

Бұл жетірудің негізгі мақсаты – математикалық белгілердің тарихын жетізу, олардың ғылым мен білімдегі ролін анықтау. Белгілердің пайда болу себептері мен олардың математикалық тілдегі маңызын анықтау мақсатында пайда болу себептерін білдіру мақсатында бірі болып табылады.

Сонымен қатар, бұл жетізде математикалық белгілердің эволюциясын жетізу арқылы олардың қазіргі маңызын анықтау және қазіргі ғылымдағы маңызын көрсету көзделді. Белгілердің қазіргі маңызы мен олардың мен қазіргі маңызын білдіру мақсатында бірі болып табылады.

Жетізде математикалық белгілердің тарихын білім беру жүйесінде оқыту жолдары мен олардың пайда болу себептері анықталады. Бұл жетізде математикалық маңызын анықтау және оның маңызын көрсетуге бағытталған.

Міндеттері

1. Математикалық белгілердің тарихын білім беру жүйесінде жетізу.
2. Белгілердің пайда болу себептерін және олардың ғылымның дамуына қалай әсер еткенін анықтау.
3. Математикалық белгілердің жетізу мақсаттарында қолданылу себептерін анықтау.
4. Белгілердің қазіргі маңызы мен білім беру жүйесіндегі ролін жетізу.
5. Математикалық белгілердің пайда болу себептерін жетізу.
6. Математикалық белгілердің тарихын білім беру жүйесінде жетізу арқылы математикалық маңызын анықтау жолдарын ұсыну.

Негізгі бөлім

Математикалық белгілер – бұл адамдар ойлауының математикалық және символикалық формасы. Олардың пайда болуы ғылымның дамуымен, дәлелдерді анықтау және әрі қалып түрде жетізуге, математикалық тілдегі маңызын анықтауға және білім беру жүйесіндегі ролін анықтауға бағытталған. Алғашқы математикалық белгілердің бірі – рим цифрлары мен сандық белгілер болды.

Математикалық белгілердің дамуы сандық өлшемдер мен римдіктердің үлесімен тығыз байланысты. Грек математикі Пифагордың сандық өлшемдерінің негізгі ролін анықтау арқылы, алғашқы математикалық тарихындағы сандық өлшемдердің пайда болуы анықталған.

XIV-XVI ғасырларда математикалық белгілердің эволюциясы қарқынды жүрді. Мысалы, итальян математигі Фибоначчи араб цифрларын Еуропаға әкелді. Бұл математикалық ғылымның жаңа мүмкіндіктерін анықтауға көмектесті. Сонымен қатар, француз математигі Рене Декарт x , y , z алфавиттерімен екі өлшемді және үш өлшемді координаттарды енгізді.

XVII ғасырда алғашқы математик Роберт Гуок тандау белгілерін $\int$ және $\frac{d}{dx}$ енгізді. Бұл математикалық жетістіктердің негізін қалады. Сонымен қатар, Лейбниц мен Ньютонның дифференциалдық және интегралдық есептеу жүйесін енгізуі математикалық белгілердің дамуына үлес қосты.

Қазіргі таңда математикалық белгілердің ролі тәп гылымда ғана емес, күнделікті өмірде де өркендеді. Мысалы, қазіргі информатикалық технологияларда бастапқы, яғни алғашқы математикалық белгілердің пайда болуы маңызын анықтауға көмектеседі. Белгілердің қазіргі маңызын білім беру жүйесінде жетізу маңызын анықтауға көмектеседі.

Математикалық белгілер ғылым мен техникадағы жетістіктердің тарихын білім беру жүйесінде жетізу арқылы анықталады. Олардың пайда болуы маңызын анықтауға көмектеседі. Сонымен қатар, белгілердің қазіргі маңызын анықтауға көмектеседі.

Бүгінгі математикалық белгілердің тарихын білім беру жүйесінде жетізу арқылы олардың қазіргі маңызын анықтауға көмектеседі. Сонымен қатар, белгілердің қазіргі маңызын анықтауға көмектеседі.

Қорытынды

1. Математикалық белгілердің тарихын білім беру жүйесінде жетізу.
2. Оқушыларға математикалық белгілердің пайда болу себептерін анықтауға көмектесу.
3. Математикалық белгілер туралы мағлұматтарды анықтау.
4. Оқушыларға математикалық белгілердің дамуы туралы мағлұматтарды анықтау.

3. Математикалық белгілердің индивидуалды ерекшелігін зерттеу арқылы оқыту құралдарын әзірлеу.

Қызығарлы

Зерттеу нәтижелерінде математикалық белгілердің тарихы мен олардың ғылыми-техникалық дамуына қосқан үлесі туралы белгілердің пайдалану баулы қызығарлы ғылыми объектінің дамуына үлесін беріп, Олар пәнінің түсінікті және қызығарлы етті.

Математикалық белгілердің тарихын зерттеу арқылы әлсіз білім беру жүйесіндегі рөлін түсінуге және оларды оқыту әдістерін жетілдіруге мүмкіндік берді. Сонымен қатар, бұл зерттеу математикалық қызығарлы әзірлеуге негіз етеді.

Деректер тізімі

1. Зинченко А. Математика тарихы. – Алматы: Білім, 2010.
2. Крайв М. Математика және оның эволюциясы. – Алматы: Фолиант, 2015.
3. Қазіргі математиктер: білім және өмірі. – Алматы: Ақиқат, 2018.
4. Белгілер мен символдар тарихы. – Алматы: Олар, 2019.
5. Математиканы оқыту әдістері. – Нұр-Сұлтан: Білім, 2021.

ХАЛЫҚТЫҢ МЕНТАЛДІКЕТІ ТАБИғИ ЖАҒДАЙЛАРҒА БАЙЛАНЫСТЫ МА?

Нұрбек Нұрғалиев
Жетекшісі: Талантшыл Рәза Қужықашбекқызы
Сарықалың ауданы
Сәтпаи Байытқызы атаманды №70 жастық білім беретін мектеп
Тарих пәнінің мұғалімі

Тарихтың маңызы

Халықтың менталдік, ұлттық ерекшеліктері мен дүниетанымы белгілі бір әлеуметтік, экономикалық және мәдени факторлармен қатар, оның табиғи орта, климаты, жергілікті ресурстарға байланысты қалыптасады. Бір тарихтың маңызы – халықтың менталдік табиғи жағдайларын байланыстыра зерттеу. Әсіресе, мәдениет мен климаттық жағдайлардың ұлттық мінез-құлқы, тұрмысы, дәстүрлері әсері терең әрі көпжақты болып табылады. Бір ғылыми жұмыс табиғи орта мен менталдік арасындағы байланысты анықтап, олардың қандай да бір әлеуметтік процестерге негізін қалайды.

Қазіргі заманғы менталдік табиғи орта, климаттық ерекшеліктерінің адам менталдігіне, оның ұлттық ерекшеліктері мен дүниетанымына тереңірек әсері азайып келеді. Бұл мәселе әлсіз мәдениетті әлеуметтік ғылымдар үшін өте өзекті болып табылады, өйткені маңызды мен табиғи өзгерістер қалыптасқан мәдениет мен өмір салтын қалай өзгеретіні туралы сұрақтарға жауап береді. Жоба халықтың менталдік табиғи жағдайларын байланыстыра зерттеп, әлсіз мәдениетті мәдени өзгерістердің себептерін талдауға бағытталды.

Өзектілігі

Қазіргі таңда халықтың менталдік мен дүниетанымының қалыптасуына табиғи жағдайлар мен мәдениеттік факторлардың әсері өте күшті болып келеді. Әсіресе климаттық жағдайлардың, жергілікті ресурстардың, ортаның мен табиғи ресурстардың қалыптасуы өмір салтына, тұрмыс-тіршілігіне, ұлттық мәдениеті мен дәстүрлеріне қалай әсер ететіні үшін қызығарлы тақырып. Сонымен қатар, табиғи орта мен мәдени менталдік арасындағы байланысты зерттеу қандай да бір мәдени өзгерістердің себептерін анықтауға негізін қалайды және мәдени өзгерістерге түсінік береді.

Қазіргі заманғы менталдік табиғи орта, климаттық ерекшеліктерінің адам менталдігіне, оның ұлттық ерекшеліктері мен дүниетанымына тереңірек әсері азайып келеді. Бұл мәселе әсіресе мәдениеттік ерекшеліктері мен климаттық өзгерісіне байланысты өзекті болып табылады. Халықтың тұрмысына табиғи орта мен климаттық әсері әлі күнге дейін маңызды рөл атқарып келеді. Халықтың менталдік табиғи орта мен климаттық өзгерісіне қатысты сұрақтар қазіргі таңда өзекті болып табылады. Сонымен халықтың менталдік мен табиғи жағдайлар арасындағы байланысты зерттеу табиғи орта мен менталдік арасындағы байланысты анықтауға негізін қалайды.

Мәні

Бұл ғылыми жұмыс халықтың менталдік табиғи жағдайлардың маңызын зерттеуді мақсат етеді. Жобаның негізгі мақсаты – табиғи орта мен климаттық факторлардың дүниетанымына, мінез-құлқына және мәдениетіне қалай әсер ететінін анықтау. Бұл зерттеу арқылы халықтың менталдік табиғи жағдайлар мен мәдениеттік факторлардың қандай да бір өзгерістерге негізін қалайды. Сонымен қатар, табиғи орта мен менталдік арасындағы байланысты анықтап, мәдени өзгерістер мен менталдік мәдениеттің дамуына негізін қалайды.

Нәтижесі

1. Халықтың менталдік табиғи жағдайлардың маңызын зерттеу.
2. Мәдениеттік факторлардың халықтың дүниетанымына, мінез-құлқына тереңірек әсерін анықтау.

АЛҒЫС ХАТ

Құрметті Шерметова Диёра Авазматовна

Республикалық ғылым мен білімді қолдау орталығының ұйымдастыруымен Республикалық мектеп оқушылары және колледж студенттері арасында өткізілген «Жас зерттеуші академиясы» ғылыми жобалар байқауына шәкірт даярлап, ізденісіңіз бен тәжірибеңізді бөлісіп, ғылым мен білімнің дамуына қосқан үлесіңіз үшін алғыс білдіреміз

«Білім шуағы» республикалық ғылым мен білімді қолдау орталығының директоры

Н.Н.Уразаева

Алматы 2025ж. 17-ші ақпан

тіркесу №62/30

Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрлігінің Орта білім беру бөлімінің 2024 жылғы 29 мамырдағы
№20.1-20.7/3360-Н қаулымен ұзақ педагогикалық тәжірибемі жариялау үшін ұтымдылық бағаландыр
ылуына сәтті

ДИПЛОМ

I ДӘРЕЖЕЛІ

Республикалық «Білім шуағы» орталығында мектеп оқушылары және колледж студенттері арасында өткізілген «Жас зерттеуші академиясы» атты ғылыми жобалар байқауына «Математиканың белгілердің тарихынан» тақырыбындағы үздік жұмысын ұсынып, өз ізденісімен ерекшелене отырып ғылымға қосқан үлесі үшін Түркістан облысы, Сайрам ауданы Жыланбұтаған жалпы білім беретін мектептің оқушысы

Немаджанова Зинара Обиджанқызы

марапатталады

Жетекшісі Шерметова Диёра Авазатовна

«Білім шуағы» республикалық ғылым мен білімді қолдау орталығының директоры

Н.Н.Уразбаева

Алматы 2025ж., 17-ші ақпан

тіркеу №62/29

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ
ҒЫЛЫМИ-ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ

ҒЫЛЫМИ ІЗДЕНІС

№79(2)

наурыз

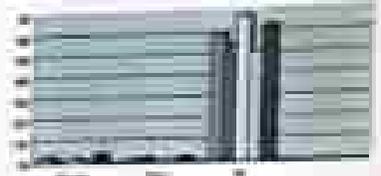
Financial Literacy

1. **Identify the main purpose of the document.**

- 1. To inform the public about the importance of financial literacy.
- 2. To provide information on how to improve financial literacy skills.
- 3. To encourage people to take action to improve their financial literacy.

2. **Identify the main message of the document.**

The main message is that financial literacy is essential for a successful future and that everyone should take steps to improve their skills.

3. **Explain the importance of financial literacy.**
 Financial literacy is the ability to understand and use financial products and services. It is important because it helps people make informed decisions about their money, such as how to save, invest, and manage debt. Without financial literacy, people are more likely to fall victim to fraud and other financial scams.

4. **Identify the main message of the document.**
 The main message is that financial literacy is essential for a successful future and that everyone should take steps to improve their skills.

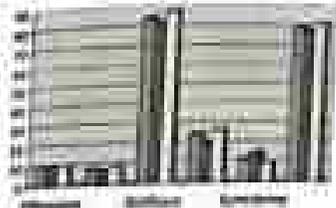
Country	Financial Literacy Rate (%)	Population (Millions)	Financial Literacy Rate (%)	Population (Millions)	Financial Literacy Rate (%)	Population (Millions)
USA	85	310	75	60	35	25
UK	75	60	65	35	25	25
Canada	65	35	55	25	25	25
Australia	55	25	45	25	25	25
Germany	45	25	35	25	25	25

5. **Identify the main message of the document.**
- 1. Financial literacy is essential for a successful future.
  - 2. Everyone should take steps to improve their financial literacy skills.
  - 3. Financial literacy helps people make informed decisions about their money.
  - 4. Without financial literacy, people are more likely to fall victim to fraud and other financial scams.

Financial Literacy

1. **Identify the main purpose of the document.**
 The main purpose is to inform the public about the importance of financial literacy and to provide information on how to improve financial literacy skills.

- 1. To inform the public about the importance of financial literacy.
- 2. To provide information on how to improve financial literacy skills.
- 3. To encourage people to take action to improve their financial literacy.

2. **Explain the importance of financial literacy.**
 Financial literacy is the ability to understand and use financial products and services. It is important because it helps people make informed decisions about their money, such as how to save, invest, and manage debt. Without financial literacy, people are more likely to fall victim to fraud and other financial scams.

3. **Identify the main message of the document.**
 The main message is that financial literacy is essential for a successful future and that everyone should take steps to improve their skills.

Country	Financial Literacy Rate (%)	Population (Millions)	Financial Literacy Rate (%)	Population (Millions)	Financial Literacy Rate (%)	Population (Millions)
USA	85	310	75	60	35	25
UK	75	60	65	35	25	25
Canada	65	35	55	25	25	25
Australia	55	25	45	25	25	25
Germany	45	25	35	25	25	25

4. **Identify the main message of the document.**
- 1. Financial literacy is essential for a successful future.
  - 2. Everyone should take steps to improve their financial literacy skills.
  - 3. Financial literacy helps people make informed decisions about their money.
  - 4. Without financial literacy, people are more likely to fall victim to fraud and other financial scams.

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
ЖУРНАЛ АСТАНА ҚАЛАСЫНДА МӘДЕНИЕТ ЖӘНЕ АҚПАРАТ
МИНИСТРЛІГІНДЕ ТІРКЕЛГЕН

№15048-Ж КҮӘЛІПТ БЕРІЛГЕН МЕРЗІМДІ БАСЫДЫМ БОЛЫП САНАЛАДЫ

Республикалық педагогикалық ғылыми басылым
"ӨРЛЕУ"

ҚҰРМЕТ ГРАМОТАСЫ

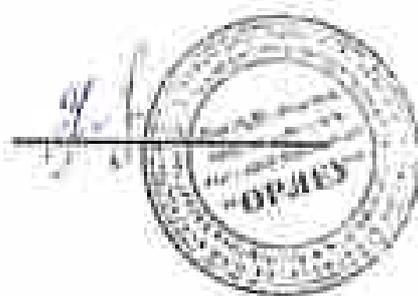
Шерметова Диёра Авазматовна

"Ғылыми ізденіс"

№79(2) наурыз 2025 жылы жарық көрді

Бас редактор: Усенбаева Г.М.

№081

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
ЖУРНАЛ АСТАНА ҚАЛАСЫНДА МӘДЕННЕТ ЖӘНЕ АҚПАРАТ МИНИСТРЛІГІНДЕ
ТІРКЕЛГЕН

МІЗМАН - Ж КУӘЛІГІ БЕРІЛГЕН МЕРЗІМДІ БАСЫЛЫМ БОЛЫП САНАЛАДЫ

Республикалық педагогикалық ғылыми басылым
"ӨРЛЕУ"

ДИПЛОМ

Шерметова Диёра Авазматовна

"Ғылыми ізденіс"

№79(2) наурыз 2025 жылы жарық көрді

10.03.2025

Берілген күні

№081

Бас редактор Усуббаева Г.М.

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
ЖУРНАЛ АСТАНА ҚАЛАСЫНДА МӨДЕННЕТ ЖӘНЕ АҚПАРАТ
МІНІСТРЛІГІНДЕ ТІРКЕЛГЕН

№15048-Ж КҮӘЛІГІ БЕРІЛГЕН МЕРЗІМДІ БАСЫЛЫМ БОЛЫП САНАЛАДЫ

Республикалық педагогикалық ғылыми басылым
"ОРДЕН"

СЕРТИФИКАТ

Шерметова Диёра Авазматовна

"Ғылыми ізденіс"

№79(2) наурыз 2025 жылы жарық көрді

10.03.2025
Берілген күні

№081

Бас редактор Усенобаева Г.М.

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-
ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
ЖУРНАЛ АСТАНА ҚАЛАСЫНДА МӘДЕНИЕТ ЖӘНЕ АҚПАРАТ
МИНИСТРЛІГІНДЕ ТІРКЕЛГЕН
№15048 - Ж КУӘЛІГІ БЕРІЛГЕН МЕРЗІМДЕ БАСЫЛЫМ БОЛЫП

МАДАҚТАМА

Каримов Розмад Анварович

«Ғылыми ізденіс»

№79(2) наурыз 2025 жылы жарық көрді

Усипбаева F.M.

ТІРКЕУ НӨМІРІ № 081

www.kazakhstan.gov.kz

2025 жылдың
шілде айының
1-саны басылады

ЫБЫРАЙ

Педагогтар мен балаларға арналған республикалық тәрбиелік журнал

ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚ – АСЫЛ ҚАЗЫНАМЫЗ

МЕНІҢ ТАҢДАУЫМ – ПЕДАГОГИКА

ТӘУЕЛСІЗ ҚАЗАҚСТАН

ҚАЗАҚСТАН
РЕСПУБЛИКАСЫ

ЖУРНАЛҒА

МАТЕРИАЛ

ҚАБЫЛДАЙМЫЗ!

Үздік іс-тәжірибеңізді
республикаға
таратамыз!

Портфолиоңызды
жарамды құжаттармен
толықтырамыз!

514

БҰЙРЫҒЫ НЕГІЗІНДЕ

«ЫБЫРАЙ» журналы ҚР Оқу-ағарту министрлігінің 2024 жылғы 20 сәуірдегі №20-1-20-7/2805-И қатына сәйкес «2024 жылы үздік педагогикалық тәжірибемі жариялау үшін ұсынылған басымдықтар тізіміне» енген.

Ақылдастар алғасы

Нұсханбай БАЙҒҮТ

Облыстық Білім басқармасының ұжымдастарының жүргізушісі қызметін орындайтын және ардагерлерге көмектесуші тәртіпте

Қарысқан ТӘУІМБЕТ

Түркістан облыстық "Білім беруші қызметі ұйымы" ЖШС-і директоры

Жандос НҮРМЕЙІСОВ

Түркістан облыстық Білім басқармасының басшысының орынбасары

Мұғтар АҚТАЕВ

"Мұны" БАҒО АҚБ Түркістан облыстық және Шымкент қаласы Білімнің ҚДМ директорының орынбасары, тақалықшы

РЕДАКЦИЯЛЫҚ ҚҰРАМЫ

Бас редактор:
ЕССЕН Бектұрпұл Артықбаев

Шығармашылық директор:
БЕКДАТ Рысқалиев

Тілеу:
ТАСТАНБЕК Ақылман

Дизайнер:
АНАРКУЛСОВ Рыстан

Журнал Қазақстан Республикасы Ағарту және Ғылымның даму министрлігі Ағарту комитетінде тіркелген.
Тірлену нөмірі: ІКҚ2717/17001000002

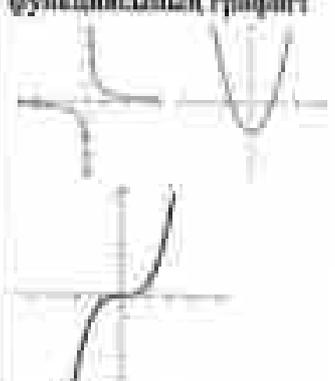
Жарналу нөмірі: 09007
Редкцияның мекен тұрағы: мектепке арналған мақалалары педагогикалық мақсаттағы бағдарламалар.
Түркістан облыстық ақпараттық орталығында қолжазба құжаттар мен мақалалар интернетпен алынады.

Мекеніміз:
"Оқу-ағарту мақалалары" ЖШС
Жұмыс 2025 жылы 20 қаңтар
ЖА "Ыбы" баспаханасында
Басылым шықты.
Телефоны: 86 021
Таратыны: 5100

Редкцияға өлеңдер жазыңыз:
010000, Астана қ., Есіл ауданы,
Әсет Байтұрсынұлы көшесі, 13/1 үй, 13 пәтер.
Тел.: +7 775 424 32 27, +7 775 403 72 84
Эл. пошта: ybyrai.journals@gmail.com

ПАРАБОЛА

ШЕРМЕТОВА Дайра Азаматқызы,
 "Жыландықан" жалпы білім берудің мектебінде математика пәні мұғалімі,
 Түркістан облысы, Талды ауданы

Сыбақ мақсаты:	Параболаның төбесін табуға берілген формулаларды қолданып есептер шығару, графигін салу; Excel электрондық кестесінде параболаның графигін тұрғызу Параболаның графигін физикалық тұрғыдан қолдану және өмірмен байланыстыру. "Иппиты" - жәппен сурет салу, оін графикасы парабола тәріздіес жасау.			
Бағалау критерийі:	$-y = ax^2 + bx + c, a \neq 0$, түріндегі квадраттық функцияның кеснеттерін біледі және графигін салады; $y = a(x - m)^2 + n, a \neq 0$, түріндегі квадраттық функциялардың кеснеттерін біледі және графигтерін салады; Excel электрондық кестесінде параболаның графигін тұрғызады; Параболаның графигін физикалық тұрғыдан қолдану және өмірмен байланыстырады; "Иппиты" - жәппен сурет салу, оін графикасы парабола тәріздіес жасай алады.			
Ойлау дағдыларының деңгейі:	білу, түсіну, қиындау.			
Пәнаралық байланысы:	Алгебра, информатика, физика, өмір.			
	Педагогтың іс-әрекеті	Оқушының іс-әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы 3 минут	Оқушыларды топқа бөлемін. 1-топ «Парабола» 2-топ «Кубтық парабола» 3-топ «Гипербола» Топқа бөлінгендері бойынша оқушылар топтың атымен берілген графигімен сәйкеспеді. Мұғалім: «Сенімдерге келген көпестер сіздерге оқушылардың сәйкеспедісіңізді айтып алып, сіздерге оқушылардың әрекетін қайталай отырып сәйкеспедісіңіздері. «Пәлі» дәсі бойынша әр топқа сұрақтар беріледі. Сұрақтарға жауап бері отырып, бүгінгі тақырыпты ашытайды. Сұрақтарға дұрыс жауап берсе, парабола сөзі шығады.	Оқушылар топқа бөлінеді. 1-топ «Парабола» $y = ax^2 (a \neq 0)$ функциясының графигі 2-топ «Кубтық парабола» $y = ax^3 (a \neq 0)$ функциясының графигі 3-топ «Гипербола» $y = \frac{k}{x} (k \neq 0)$ функциясының графигі 	Қызықтыраушы бағалау (нақтау, мақсат ау арқылы) Жарайсың, Керемет, Әте жақсы Қызықтыраушы бағалау (нықтау, мақсат ау арқылы) Жарайсың, Керемет, Әте жақсы	Слайдтар көрсетілді
Сабақтың ортасы 10 минут	$y = a(x - m)^2 + n$ түріндегі квадраттық функцияның графигі $y = a(x - m)^2 + n$ функциясының графигін салу үшін $y = ax^2$ функциясының графигін Ол осі бойынша		Дескриптор: -Оқушылар формулашарын алады;	Слайд

$a < 0$ болғанда $[a]$ бірінші және;
 $a > 0$ болғанда $[a]$ бірінші осіне;
 Оу осі бойымен
 $a < 0$ болғанда $[a]$ бірінші жартыра;
 $a > 0$ болғанда $[a]$ бірінші төмен
 ашықталған.
 Парабола тармағы
 $a < 0$ болғанда жоғары;
 $a > 0$ болғанда төмен қарайды.
 Графигі төбесі (түсі) болып
 парабола шығана.
 Берілген функцияның графигін $y = ax^2 + bx + c$
 функциясының графигіне қалай
 алуға болады?
 Сыммен функцияның төбесін табуға
 берілген есептер:
 I - топтың есебі:
 а) $y = x^2$ б) $y = (x+3)^2 - 4$
 в) $y = (x-3)^2$ г) $y = (x-1)^2 + 2$
 е) $y = x^2 + 1$ з) $y = (x+1)^2 - 2$
 с) $y = x^2 - 4$
 II - топтың есебі:
 а) $y = 3x^2$ б) $y = 3(x-1)^2 - 4$
 в) $y = 3x^2 - 4$ г) $y = 3(x+3)^2 - 2$
 е) $y = 3(x-2)^2$ з) $y = 3(x-1)^2$
 с) $y = 3x^2 + 5$
 III - топтың есебі:
 а) $y = -0,5x^2$ б) $y = -0,5(x+2)^2 + 3$
 в) $y = -0,5x^2 + 4$ г) $y = -0,5(x+5)^2 - 3$
 е) $y = -0,5(x+2)^2$ з) $y = -0,5(x-1)^2$
 с) $y = -0,5x^2 - 2$

Информация
 GeoGebra платформасында
 параболамен үш нүктені көрсетіп
 көрсету.

Жұттық нұсқа
 Excel электрондық кестісінде
 төртінші тапсырмалар арқылы
 төртінші функцияларның графигін
 тартыңыз.
 1-деңгей,
 1-сұрақ. $y = x^2$
 2-сұрақ. $y = 2x^2 + 1$
 3-сұрақ. $y = x(1-x)$
 2-деңгей,
 4-сұрақ. $y = 3(x-2)^2 - 2$
 5-сұрақ. $y = (x-3)^2 + 3$
 6-сұрақ. $y = (x+1)^2 - 2$

Оқушылар есепті тастап
 шығарды; Сыммен
 функцияның графигін
 ашты;

Функцияларды
 есептерді
 шығарды;
 Smartboard-
 кеңі
 бағытталған
 а-бейне
 фильммен
 оқушылар
 ағартыды.

Интернет
 ресурстары,
 сайт

Алгоритмді
 оқы

Сыбақтың
 ортасы
 10 минут

Практикалы
 қ жұмыс

	<p>3-сынып 7-сыр. $y = x^2 + 12x + 22$ 8-сыр. $y = 2x^2 - 3x + 4$ 9-сыр. $y = 3x^2 + 2x$ 10-сыр. $y = 4x^2 + 11x + 3$ 11-сыр. $y = 2x^2 + 13x + 1$ 12-сыр. $y = 3x^2 + 8x + 3$ 13-сыр. $y = 4x^2 + 3$ 14-сыр. $y = x^2 + 4$</p> <p>Парабола және робототехника партия. Параболаның суретін робототехника қалып алып жатырған дроб-пультіменгі роботтарды даму көрсетеді.</p> 	<p>Оқушылар параболатын 3 әртүрлі көрінісмен танылады.</p> <p>Ежелгі астрономия жетістігі фэншуйлардың көмегімен параболатын графині құрастырады.</p> <p>Ғасына иелігі робототехникамен даму көрсетері жобаларын, айтып шығары.</p>	<p>Дескриптор:</p> <p>Сәйкес координаттық да жұмыс жасауы ұйымдастырады.</p>	
<p>Сабалық ұғым (10 минут)</p>	 <p>Параболатын ұғым мен суретін қалаймен көрсетеді (сипаттама)</p> <p>Мәтіндік жұмыстың құрамы</p> <p>Қарапайымды параболатын нәтижені құрастырады.</p>	 <p>Оқушылар функцияның суретімен біріктірілген танып-таныту ұйымдастырады.</p> <p>Оқушылар өзінің алып жеткенін парабола түрінде жазып көрсетеді, өзінің байланыстарын</p>	<p>Дескриптор:</p> <p>Өзінің алып парабола түрінде көрсетеді анықтап алады.</p> <p>Қызықты шығару (нәтиже, нәтиже құрастырады)</p> <p>Жарылым, Күрес, Ой-жұмыс</p>	

Параболалик су ағимининг трансформацияси

Сўйилганмен айланма түрети кеме Геометриялик оптикка –малдар ортада жарыктын тарату амалластарын жертебай. Егер парабола фокусына жарык түсірсек одам шығалган сүүлелер жана жана канык таралады. Парабола оптикалык құрылғыларын келеселі . Телескоп, лупа, фонарик, прожектор, сұлтанасті антенналар да. Олар үлкенділігі кішірілгенді аяқтырак көрсетуге жәр әтеді, көзбен көре алмайтын заттарды шық көру үшін шығалыныс. Өрн әдіст Түптық жарық. Дәп бастапқы жылдамдығы 15 м/с биіктігін 20 м биіктіктегі үгітін жоғары шығарыпды $h = 1/2 g t^2 + v_0 t + h_0$, тийілініс мұндағы $g = 10\text{ м/с}^2$, h_0 функциясын құрып, құрылған функцияны келесімен тийіліс. А.Қандай уақыттан кейін дәп максималды биіктікке жетті. Б.Дәптың көтерілген ең көзегі биіктігі. В.Қанша уақыттан кейін дәп жерге құлайды. (Әйірісқ байланысты тәсірлен. Жіпін бейнесу тәсілі (келесі). Технология сабақтарында балалар әр түрлі пәнделерде үйренеді. Бірқатар оларды еңдіе-қоллапбалы өнерге дәген сүйісепешіліне біріктіреді. Нәзіктер үлдерге да, қыздарға да ұяйды. Қыздар күлдер мен титықтарды көстелісө, үлдер-герісқ нәзіктерінді және қалелерді көстелісөненді ұяйды. Ұялар мен қыздардың жұмыстары суреттер тәсірленбелісә гәле енес, сонымен қатар орындау техникасының дә

Оқушылар "Нәзіктер" - жіпін сурет салу, аяқ графикасы парабола тәсірлес бейнесу, штыкография-бұл өнердің түрісө тәсірлес

- 1.Коректі бұрышты сызық келесі (сүйісқ бұрыш, тік бұрыш, доғал бұрыш)
- 2.Екі жағын бірдей етіп белгілен келесі.
- 3.Екі жағын бірдей етіп белгілерге біліп сандармен белгілен келесі.
- Мысалы, 1-ші жағын өсу ретінен 1-10-ға дейін 2-ші жағын көму ретінен 10-1-ге дейін белгілейміз.
- 4.Екі екі жағының екіларды, өр-өкімен қосып шығалыс. Мысалы, 1-ді 1-мен, 2-ді 2-мен, 3-ті 3-пен т.т.с. қосып берелі. Оқушылар өр қанда, өр, өрті тийілісқан парабола тәсірлес жіп графикасы жасайды.

Дескриптор:
-парабола тәсірлесі өрдісөненді шығалыс;
-өр үлкен биіктігі тәсірлес;
-функцияны көстелісө тәсірлес;
-дәптың үлкен уақыттан шығалыс.

Өр, өр, өр

Сабақтың ортасы 10 минут

Курс базовый «Смартфон айс»	Бүгінгі сабақтың атап өтуін «Смартфон айсы» арқылы бақылайды.	Смартфонға негізгі айсыны жазды.	Оқос-ақ кестілері және смартфондар	
--------------------------------------	--	-------------------------------------	--	--

О.СУЛЕЙМЕНОВ «ЛОРИАТА»

ҚСҰИДЫН Негізгі Сабақталымы,
"Жылдыбалық" жалпы білім берудің мектебінің армы тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі,
Түркістан облысы, Ташкент ауданы

Цели обучения, которые необходимо достичь на данном уровне	<p>Б.1.3.1 – Понимать содержание прозаических, драматических и поэтических произведений/фрагментов, определяя ключевые моменты развития сюжета или конфликта;</p> <p>Б.2.3.1 – Участвовать в диалог по общественно значимым проблемам, аргументируя свою точку зрения;</p> <p>Б.4.3.1 – Предоставлять информацию в виде презентации, в том числе содержащей таблицу, схему, диаграмму, график.</p>
Цели урока	<p>Передавать события, соблюдая последовательность;</p> <p>Создать текст на основе предоставленного материала; различать главную, второстепенную и дополнительную информацию из текста; формулировать проблемные вопросы по тексту, интерпретировать предположения, отвечать на разные типы вопросов;</p> <p>Аргументировать свою точку зрения;</p> <p>Называть в тексте художественно-образовательные средства;</p> <p>Создавать творческую работу;</p>

План				
Этап урока/время	Действия педагога	Действия ученика	Оценивание	Ресурсы
6-2 минут	<p>Организационный момент, Создание интерактивной среды. Учитель приветствует учащихся.</p> <p>Цель: Создание атмосферы единства, повышение познавательного интереса, развитие умения выражать свое личностное отношение.</p> <p>Рефлексия: Кто участвовал? Какие были настроения?</p>	<p>Участники становятся в круг; берутся за руки. Каждый по очереди дает улыбку своим соседям справа и слева, наклон при этом смотреть друг другу в глаза.</p>	«Надари улыбку»	Учебник
Начало урока	<p>II. Актуализация знаний.</p> <p>На доске портрет казахского поэта О. Сүлейменовы.</p> <p>- Посмотрите на портрет. Кто вы видите на этом портрете?</p> <p>- Что вы знаете о нем? С какими произведениями вы уже знакомы.</p> <p>(Ученики уже ознакомились с биографией и творчеством поэта при изучении поэмы: «Земля поклонилась чужаку!»)</p> <p>Человек – вершина природы, но природа – не женщина. Уничтожая природу, чужа</p>			<p>Компьютер, Интерактив на доске Сөзін</p> <p>Учитель</p>

ЫЛБЫРАЙ
 ҒЫЛЫМИ АКАДЕМИЯСЫ
 ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
 БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ

ГРАМОТА

«ЫЛБЫРАЙ» ЖУРНАЛЫНДА
 ОЗЫҚ ТӘДЖІРБЕСІН ЖАРИЯЛАЙ ОТЫРЫП
 БІЛІМ АЛҒАН АҚПАРАТ ТӘРБИЕ ҮДЕРІСІНДЕ
 КРЕАТИВТІ ӘДІСТЕРДІ ТИІМДІ ДАМУ
 ЖӘНЕ ПОЗИТИВТІ ИМИДЖ ҚАЛЫПТАСТЫРУ
 АЯСЫНДА ЖОҒАРЫ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ
 КӘСІБИ ШЕБЕРЛІК ТАНЫТҚАНЫ ҮШІН

ТҮРКИСТАН ОБЛЫҚЫ ТӨЛЕБИ АУДАНЫ
 "ЖЫЛАНБҮЗҒАН" ЖАЛПЫ БІЛІМ БЕРЕТІН МЕКТЕБІНІҢ
 МАТЕМАТИКА ПӘНІ МУҒАЛІМІ

ШЕРМЕТОВА ДИЕРА АВАЗМАТОВНА

МАРАПАТТАЛАДЫ

Директор
 Б.Тілеубет

Б.А.Есен
 Бас редактор

ЫБЫРАЙ

Қазақстан Республикасының
Білім және Ғылым Министрлігі

ГРАМОТА

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ «ЫБЫРАЙ» ЖУРНАЛЫНДА
ОЗЫҚ ІС-ТӘЖІРИБЕСІН ЖАРИЯЛАЙ ОТЫРЫП
ПЕДАГОГИКАЛЫҚ КӘСІБИ ШЕБЕРЛІГІ МЕН АДАЛ ҚЫЗМЕТ
ҮЛГІСІН ТАНЫТҚАНЫ ҮШІН

ТҮРКІСТАН ОБЛЫСЫ, ТӨЛЕ БИ АУДАНЫ
“ЖЫЛАНБӨЗІГАН ЖАЛПЫ ОРТА БІЛІМ БЕРЕТІН МЕКТЕБІ” КОММУНАЛДЫҚ
МЕМЛЕКЕТТІК МЕКЕМЕСІ
МАТЕМАТИКА ПӘНІ МҮҒАЛІМІ

ШЕРМЕТОВА ДИЕРА АВАЗМАТОВНА

МАРАПАТТАЛАДЫ

Бас редактор

Есен

Қазақстан Республикасы 2025

Тірлеу №10000

БІЛІМ ШЫҢЫ- ҒЫЛЫМ СЫРЫ

ICEN Language Academy
Білім және Ғылым

1 бет

**БІЛІММЕН АЛФА БАСАМЫЗ,
ҒЫЛЫМНЫҢ СЫРЫН АШАМЫЗ!**

	<p>«А»</p> <p>«Б»</p> <p>«В»</p> <p>«Г»</p> <p>«Д»</p> <p>«Е»</p> <p>«Ж»</p> <p>«З»</p> <p>«И»</p> <p>«Й»</p> <p>«Қ»</p> <p>«К»</p> <p>«Л»</p> <p>«М»</p> <p>«Н»</p> <p>«О»</p> <p>«П»</p> <p>«Қ»</p> <p>«Р»</p> <p>«С»</p> <p>«Т»</p> <p>«У»</p> <p>«Ҳ»</p> <p>«Ф»</p> <p>«Х»</p> <p>«Ц»</p> <p>«Ч»</p> <p>«Ш»</p> <p>«Щ»</p> <p>«Ъ»</p> <p>«Ы»</p> <p>«Э»</p> <p>«Ю»</p> <p>«Я»</p> <p>«Қ»</p> <p>«Р»</p> <p>«С»</p> <p>«Т»</p> <p>«У»</p> <p>«Ҳ»</p> <p>«Ф»</p> <p>«Х»</p> <p>«Ц»</p> <p>«Ч»</p> <p>«Ш»</p> <p>«Щ»</p> <p>«Ъ»</p> <p>«Ы»</p> <p>«Э»</p> <p>«Ю»</p> <p>«Я»</p>	<p>«А»</p> <p>«Б»</p> <p>«В»</p> <p>«Г»</p> <p>«Д»</p> <p>«Е»</p> <p>«Ж»</p> <p>«З»</p> <p>«И»</p> <p>«Й»</p> <p>«Қ»</p> <p>«К»</p> <p>«Л»</p> <p>«М»</p> <p>«Н»</p> <p>«О»</p> <p>«П»</p> <p>«Қ»</p> <p>«Р»</p> <p>«С»</p> <p>«Т»</p> <p>«У»</p> <p>«Ҳ»</p> <p>«Ф»</p> <p>«Х»</p> <p>«Ц»</p> <p>«Ч»</p> <p>«Ш»</p> <p>«Щ»</p> <p>«Ъ»</p> <p>«Ы»</p> <p>«Э»</p> <p>«Ю»</p> <p>«Я»</p>	<p>«А»</p> <p>«Б»</p> <p>«В»</p> <p>«Г»</p> <p>«Д»</p> <p>«Е»</p> <p>«Ж»</p> <p>«З»</p> <p>«И»</p> <p>«Й»</p> <p>«Қ»</p> <p>«К»</p> <p>«Л»</p> <p>«М»</p> <p>«Н»</p> <p>«О»</p> <p>«П»</p> <p>«Қ»</p> <p>«Р»</p> <p>«С»</p> <p>«Т»</p> <p>«У»</p> <p>«Ҳ»</p> <p>«Ф»</p> <p>«Х»</p> <p>«Ц»</p> <p>«Ч»</p> <p>«Ш»</p> <p>«Щ»</p> <p>«Ъ»</p> <p>«Ы»</p> <p>«Э»</p> <p>«Ю»</p> <p>«Я»</p>
<p>«А»</p> <p>«Б»</p> <p>«В»</p> <p>«Г»</p> <p>«Д»</p> <p>«Е»</p> <p>«Ж»</p> <p>«З»</p> <p>«И»</p> <p>«Й»</p> <p>«Қ»</p> <p>«К»</p> <p>«Л»</p> <p>«М»</p> <p>«Н»</p> <p>«О»</p> <p>«П»</p> <p>«Қ»</p> <p>«Р»</p> <p>«С»</p> <p>«Т»</p> <p>«У»</p> <p>«Ҳ»</p> <p>«Ф»</p> <p>«Х»</p> <p>«Ц»</p> <p>«Ч»</p> <p>«Ш»</p> <p>«Щ»</p> <p>«Ъ»</p> <p>«Ы»</p> <p>«Э»</p> <p>«Ю»</p> <p>«Я»</p>	<p>«А»</p> <p>«Б»</p> <p>«В»</p> <p>«Г»</p> <p>«Д»</p> <p>«Е»</p> <p>«Ж»</p> <p>«З»</p> <p>«И»</p> <p>«Й»</p> <p>«Қ»</p> <p>«К»</p> <p>«Л»</p> <p>«М»</p> <p>«Н»</p> <p>«О»</p> <p>«П»</p> <p>«Қ»</p> <p>«Р»</p> <p>«С»</p> <p>«Т»</p> <p>«У»</p> <p>«Ҳ»</p> <p>«Ф»</p> <p>«Х»</p> <p>«Ц»</p> <p>«Ч»</p> <p>«Ш»</p> <p>«Щ»</p> <p>«Ъ»</p> <p>«Ы»</p> <p>«Э»</p> <p>«Ю»</p> <p>«Я»</p>	<p>«А»</p> <p>«Б»</p> <p>«В»</p> <p>«Г»</p> <p>«Д»</p> <p>«Е»</p> <p>«Ж»</p> <p>«З»</p> <p>«И»</p> <p>«Й»</p> <p>«Қ»</p> <p>«К»</p> <p>«Л»</p> <p>«М»</p> <p>«Н»</p> <p>«О»</p> <p>«П»</p> <p>«Қ»</p> <p>«Р»</p> <p>«С»</p> <p>«Т»</p> <p>«У»</p> <p>«Ҳ»</p> <p>«Ф»</p> <p>«Х»</p> <p>«Ц»</p> <p>«Ч»</p> <p>«Ш»</p> <p>«Щ»</p> <p>«Ъ»</p> <p>«Ы»</p> <p>«Э»</p> <p>«Ю»</p> <p>«Я»</p>	<p>«А»</p> <p>«Б»</p> <p>«В»</p> <p>«Г»</p> <p>«Д»</p> <p>«Е»</p> <p>«Ж»</p> <p>«З»</p> <p>«И»</p> <p>«Й»</p> <p>«Қ»</p> <p>«К»</p> <p>«Л»</p> <p>«М»</p> <p>«Н»</p> <p>«О»</p> <p>«П»</p> <p>«Қ»</p> <p>«Р»</p> <p>«С»</p> <p>«Т»</p> <p>«У»</p> <p>«Ҳ»</p> <p>«Ф»</p> <p>«Х»</p> <p>«Ц»</p> <p>«Ч»</p> <p>«Ш»</p> <p>«Щ»</p> <p>«Ъ»</p> <p>«Ы»</p> <p>«Э»</p> <p>«Ю»</p> <p>«Я»</p>

МӘТІНДІ БСӨПТЕРДІ ШЫҒАРУ

ИЕРМАТОВА Гүлрау,
*Жасанды интеллект арнасы арқылы математиканы оқыту әдісі,
 Гүлстан облысы, Гүлстан ауданы*

<p>Таш оёлині қолданушыларға берілген нұсқаулар (қолданушыларға)</p>	<p>1.1.1 Мәтінді оқытушыларға берілген нұсқаулар арқылы оқытушыларға берілген нұсқаулар.</p>			
<p>Сілестіру мақаласы (оқытушыларға)</p>	<p>Мәтінді оқытушыларға берілген нұсқаулар арқылы оқытушыларға берілген нұсқаулар.</p>			
<p>Оқытушыларға берілген нұсқаулар (оқытушыларға)</p>	<p>Оқытушыларға берілген нұсқаулар.</p>			
<p>Сілестіру мақаласы</p>	<p>Мұғалімге берілген</p>	<p>Оқытушыларға берілген</p>	<p>Оқытушы</p>	<p>Оқытушы</p>
<p>Сілестіру мақаласы (оқытушыларға)</p>	<p>Мұғалімге берілген</p>	<p>Оқытушыларға берілген</p>	<p>Оқытушы</p>	<p>Оқытушы</p>

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ АЯҚА

СЕРТИФИКАТ

–БІЛІМ ШЫНЫ-ҒЫЛЫМ СЫРЫ– ЖУРНАЛЫНЫҢ
2024 ЖЫЛДЫҢ ТОҚСАНДЫҚ ЖИНАҚ САНЫНДА

Түркістан облысы, Төле би ауданы
"Жалпабұлақ жалпы сұрақ білім беретін нестелі" коммуналдық мемлекеттік мекемесі

Математика пәні мұғалімі

ШЕРМЕТОВА ДИЕРА

МӘТІНДІ ЕСКІТЕРДІ ШЫҒАРУ

ТАҚЫРЫБЫНДАҒЫ МАТЕРИАЛЫН ЖАРИЯЛАҒАНЫ ҮШІН БЕРІЛДІ.

Тірлену №1248

Бас редактор

Б.А.Есен